

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru

Obrazovanje u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji: analize i perspektiva razvoja

Znanstveno-stručni skup
Bjelovar, 8. listopada 2026.

Obrazovanje u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji:
analize i perspektiva razvoja

Znanstveno-stručni skup

Impresum

Organizator:

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru

Suorganizatori:

Bjelovarsko-Bilogorska županija
Grad Bjelovar
Ogranak Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora Bjelovar

Organizacijski odbor:

Akademkinja Jasna Čapo, *predsjednica*
Mr. sc. Zorka Renić, *zamjenica*
Prof. dr. sc. Vladimir Strugar
Mr. sc. Branka Biketa Caktaš
Lidija Novosel, prof. pedagogije
Ornela Malogorski, prof. pedagogije

Glavna i odgovorna urednica:

Akademkinja Jasna Čapo

Urednica:

Mr. sc. Zorka Renić

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru

Obrazovanje u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji: analize i perspektiva razvoja

Sažeci radova sa znanstveno-stručnog skupa

Zagreb – Bjelovar 2026.

PREDAVANJA

- ◆ Mr. sc. **Branka Biketa Caktaš**, Dječji vrtić Ciciban, Bjelovar
Dječji vrtić u središtu obrazovne politike: između znanstvenih spoznaja i pokazatelja rasta
- ◆ **Dario Malogorski**, prof., Tehnička škola Bjelovar, Bjelovar
Koliko nas ima? ili Demografski izazovi kao imperativ promjene
- ◆ **Ornela Malogorski**, prof., Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar, Bjelovar
Profesionalni razvoj: izazovi i rezultati
- ◆ **Vinko Filipović**, prof.; dr. sc. **Biljana Vranković**;
Daniela Petrincec, mag. educ. biol. et chem. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Zagreb
Rezultati nacionalnih ispita i ispita državne mature u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji
- ◆ Prof. dr. sc. **Vladimir Strugar**, član suradnik HAZU, Bjelovar
Izvorišne osnove državne mature s posebnim osvrtom na uspjeh učenika Bjelovarsko-bilogorske županije (2020./2021. – 2024./2025.)
- ◆ Prof. emer. **Dubravka Miljković**, Zagreb
Istine i neuromitovi o učenju i poučavanju

- ◆ Prof. dr. sc. **Ante Kolak**, Katedra za didaktiku i školsku pedagogiju, Odsjek za pedagogiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
Moć didaktičke kulture škole – nevidljiva snaga uspješnog učenika

- ◆ Moderatorica: Slavica Trgovac Martan

Prigodna riječ

PRED VAMA JE ZBORNIK SAŽETAKA nastao povodom stručno-znanstvenoga skupa „**Obrazovanje u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji: analize i perspektive razvoja**”. Ovaj zbornik nije samo pregled onoga što će biti izloženo na skupu – on je odraz zajedničke brige za budućnost obrazovanja u našoj županiji i svjedočanstvo da o tim pitanjima razmišljamo ozbiljno, odgovorno i s jasnom vizijom.

Sažeci okupljeni u ovom zborniku prate obrazovni put djeteta gotovo od samoga početka – od ranoga i predškolskog odgoja, prepoznatoga kao temelj kasnijih obrazovnih postignuća i dobrobiti, preko osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, sve do ispita državne mature kao završne stanice srednjoškolskog školovanja. Istodobno, otvaraju i pitanja koja nadilaze pojedinačnu školu: demografska kretanja koja već tri desetljeća mijenjaju sliku naše županije i izravno se odražavaju na broj učenika i mrežu škola, migracije učenika pri upisu u srednje škole, rezultate nacionalnih ispita i državne mature u odnosu na nacionalni prosjek, potrebe i izazove s kojima se u svakodnevnom radu susreću naši učitelji i nastavnici, ali i dublja pitanja didaktičke kulture škole te kritičkog promišljanja popularnih, no znanstveno neutemeljenih shvaćanja o učenju i mozgu.

Iz svih tih analiza, koliko god raznolikih, izranja jedna zajednička nit: brojke, pokazatelji i projekcije o kojima izlaganja govore u konačnici uvijek govore o ljudima. Bjelovarsko-bilogorska županija posljednjih je godina uložila znatna sredstva u obrazovnu infrastrukturu – u izgradnju i dogradnju škola, opremanje učionica i stvaranje uvjeta koji prate suvremene standarde. Ta su ulaganja vidljiva, mjerljiva i nužna, i s pravom smo na njih ponosni.

No, koliko god nam zgrade, dvorane i učionice bile važne, ne smijemo zaboraviti ono što je zapravo srž obrazovanja: vrtići i škole nisu samo zgrade, nego ljudi. Vrtići i škole su djeca koja svako jutro uđu u njih s nadom, znatiželjom i pitanjima; odgojitelji, učitelji i nastavnici koji im prenose znanje, ali i vjeru u sebe, i koji – kako pokazuje jedno od istraživanja u ovom zborniku – sve glasnije traže priliku za praktično, upotrebljivo usavršavanje i sustav napredovanja koji ih doista prepoznaje i motivira; ravnatelji, stručni suradnici i roditelji koji zajedno grade okruženje u kojem se djeca mogu razvijati. Zidovi mogu biti novi i moderni, ali bez ljudi koji ih ispunjavaju životom, znanjem i brigom, oni ostaju prazni prostori.

Zato nam je, uz ulaganja u infrastrukturu, jednako – ako ne i važnije – ulagati u ljude: u kvalitetu nastave i didaktičku kulturu naših škola i vrtića, u podršku i profesionalni razvoj učitelja, u dobrobit i uključenost svakog djeteta bez obzira na to pohađa li osnovnu školu, gimnaziju ili strukovnu školu, u dostupan i kvalitetan rani odgoj te u promišljeno planiranje mreže škola koje odgovara demografskoj stvarnosti, a ne bježi od nje. Sažeci sabrani u ovom zborniku upravo to i najavljuju – propitivanje stanja, analizu izazova i perspektive razvoja obrazovanja u našoj županiji, sa zajedničkim naglaskom na ono što je najvažnije: djecu i mlade kojima gradimo budućnost.

Zahvaljujem svim autoricama i autorima koji će svojim radom, iskustvom i znanjem obogatiti ovaj skup, kao i svima koji su sudjelovali u njegovoj organizaciji. Vjerujem da će ovi sažeci potaknuti sadržajnu raspravu na skupu i pridonijeti daljnjem razvoju obrazovanja u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, u kojem su djeca i ljudi koji rade s njima uvijek na prvom mjestu.

Vaš Marko Marušić,

župan Bjelovarsko-bilogorske županije

Dječji vrtić u središtu obrazovne politike: između znanstvenih spoznaja i pokazatelja rasta

Sažetak

RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE predstavljaju prvi stupanj odgojno-obrazovnog sustava i razdoblje u kojem se postavljaju temelji budućeg učenja, razvoja kompetencija i dobrobiti djeteta. Njegova uloga nadilazi funkciju skrbi o djeci i podrške obitelji te se sve snažnije prepoznaje kao važan čimbenik kasnijih obrazovnih postignuća, razvoja pojedinca i ostvarivanja obrazovnih i životnih prilika. Suvremeni kurikularni pristupi pritom naglašavaju cjelovit razvoj djeteta, dobrobit, aktivno učenje, igru, kvalitetne odnose i suradnju s obitelji kao temeljna obilježja kvalitetnog ranog obrazovanja. Znanstvene spoznaje o učincima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja upućuju na povezanost pohađanja programa s kasnijim kognitivnim postignućima učenika u području matematičke, čitalačke i prirodoslovne pismenosti. Analize hrvatskih podataka PISA testiranja potvrđuju doprinos pohađanja programa ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kasnijim obrazovnim postignućima. Takvo razumijevanje RPOO-a prepoznatljivo je i u europskim obrazovnim politikama. Barcelonski ciljevi za 2030. godinu usmjereni su na povećanje sudjelovanja djece u dostupnom,

priuštivom i kvalitetnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, uz poseban naglasak na uključivanje djece u nepovoljnom položaju. Ciljani obuhvat od najmanje 45 % djece mlađe od tri godine te 96 % djece od treće godine do početka obveznog osnovnoškolskog obrazovanja potvrđuje pomak prema razumijevanju dostupnosti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kao važnog pitanja obrazovne i društvene politike. Europski ciljevi i znanstvene spoznaje promatraju se i u kontekstu pokazatelja širenja sustava na županijskoj razini. Podaci Državnog zavoda za statistiku za Bjelovarsko-bilogorsku županiju u razdoblju od 2019. do 2026. godine pokazuju kontinuirani rast broja dječjih vrtića i djece uključene u programe ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Pokazatelji rasta optimističan su znak razvoja sustava. Pozicioniranje dječjeg vrtića u središte obrazovne politike pretpostavlja promišljanje dostupnosti, kvalitete i jednakosti obrazovnih prilika te razumijevanje ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kao strateškog obrazovnog i društvenog ulaganja čiji učinci nadilaze predškolsko razdoblje i odražavaju se na obrazovna postignuća, dobrobit pojedinca i pravednost društva.

Ključne riječi: rani i predškolski odgoj i obrazovanje, dječji vrtić, obrazovna politika, Barcelonski ciljevi, dostupnost, kvaliteta

O autorici

Mr. sc. **Branka Biketa Caktaš**, stručna suradnica pedagoginja u položajnom zvanju mentorice, u struci radi od 2000. godine. Ima bogato radno iskustvo u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, osnovnim i srednjim školama te andragoškim ustanovama. Diplomirala je pedagogiju i sociologiju te završila poslijediplomski znanstveni studij pedagogije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, čime je stekla akademski stupanj magistre znanosti u

polju pedagogije. Na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu završila je poslijediplomski specijalistički studij Rane intervencije u edukacijskoj rehabilitaciji. Autorica je i suautorica niza stručnih i znanstvenih radova, izlaže na stručnim i znanstveno-stručnim skupovima, recenzira radove iz područja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te je članica uredništva stručnog časopisa *Bjelovarski učitelj*. Sudjelovala je u radnim skupinama Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih za izradu kurikularnih dokumenata nacionalne razine. Inicijatorica je osnivanja i voditeljica Predškolske sekcije Ogranka HPKZ-a Bjelovar. Kao koordinatorica ustanove za projekte Erasmus+, aktivno sudjeluje u razvoju i provedbi projekata međunarodne suradnje i profesionalnog razvoja. Jedna je od inicijatorica osnivanja Nagrade za rani odgoj i obrazovanje „Vesna Grdan“ pri Fondu „Boža Tvrtković“, koja je usmjerena na prepoznavanje i afirmaciju izvrsnosti stručnjaka u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Mr. sc. Branka Biketa Caktaš, spec. rehab. educ.

Dječji vrtić *Ciciban*, Bjelovar

Podravska ulica 13, 43 000 Bjelovar

branka.biketa.caktas@gmail.com

Koliko nas ima? ili Demografski izazovi kao imperativ promjene

Sažetak

BJELOVARSKO-BILOGORSKA ŽUPANIJA bilježi kontinuiran i strukturni pad stanovništva već tri desetljeća: s 144.042 stanovnika (1991.) na procijenjenih 98.596 (2024.) – pad od 29,3 % do zadnjeg popisa, uz nastavak po stopi od oko 1,1 % godišnje. Pad je zabilježen u svim gradovima i općinama bez iznimke, a uzrok je dvostruk: trajno negativan prirodni prirast (vitalni indeks svega ~57, odnosno 57 rođenih na 100 umrlih) i negativan migracijski saldo, uz gubitak od 7.985 stanovnika samo po osnovi prirodnog kretanja u razdoblju 2014.–2024.

Taj se pad izravno prenosi na školsku populaciju:

- ◆ **Osnovne škole** izgubile su gotovo četvrtinu učenika – s 9.876 (2011./2012.) na 7.602 (2024./2025.), uz gašenje/spajanje 13 škola, pretežno ruralnih. Tempo pada u zadnje tri godine (– 2,2 % godišnje) čak je nešto brži od dugoročnog prosjeka.
- ◆ **Srednje škole** su za sada relativno stabilne (4.066–4.325 učenika u zadnjih pet godina), no to je privremeno – manje

generacije koje danas pohađaju osnovnu školu tek trebaju stići do srednjoškolske dobi.

Dobna piramida potvrđuje smjer: djeca 0–14 čine tek 14,2 % stanovništva, a osobe 65+ čak 24,7 % (indeks starenja 173,6). Najmlađa dobna skupina (0–4) prvi je put manja od prethodne (5–9), što je slab signal mogućeg usporavanja pada, ali ga tek treba potvrditi.

Projekcija do 2034./2035.: osnovne škole ~6.150–17.050 učenika (pad 7–19 %, ovisno o scenariju), srednje škole ~3.570–13.660 (pad 10–12 %) – s ubrzanjem pada u srednjim školama nakon 2029./30. kad manje generacije iz osnovne škole stignu do srednjoškolske dobi.

Migracija učenika pri upisu u srednju školu

Sažetak – odlasci i dolasci učenika u BBŽ-u, 2018./2019. – 2025./2026.

Rujan, 2026. · Izvor: MZOM · Školski e-Rudnik (Vol. Upisi u SŠ)

8	+907	1.908	1.001
školskih godina	kumulativni neto dobitak	dolazaka ukupno	odlazaka ukupno

1 Uvod

Ovaj sažetak prikazuje migraciju učenika pri upisu u 1. razred srednje škole za Bjelovarsko-bilogorsku županiju (BBŽ) kroz svih osam školskih godina za koje postoje podaci u sustavu ŠeR – Školski e-Rudnik (Vol. Upisi u SŠ) Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih: 2018./2019. – 2025./2026. Ranije godine (do 2015.) ŠeR ne sadrži.

„Odlasci” su učenici osnovnih škola Bjelovarsko-bilogorske županije upisani u srednje škole druge županije, očitani izravno iz

ŠeR-a. „Dolasci” su učenici drugih županija upisani u srednje škole u BBŽ-u, izračunati kao razlika ukupnog broja upisanih u srednje škole u BBŽ-u i broja učenika koji su ostali u županiji, raščlanjeni po županiji podrijetla. Svaki godišnji zbroj – u oba smjera – provjeren je putem službenog ŠeR KPI-ja za tu godinu; svih 16 provjera (8 godina $\times$ 2 smjera) točno se poklapa. Detaljna raščlamba, godina-po-godinu, dostupna je u zasebnom cjelovitom izvještaju; ovaj dokument daje sažeti presjek.

2 Ključni nalazi

1. BBŽ je neto primatelj učenika u svakoj od osam godina.

Bez iznimke, svake promatrane školske godine srednje škole u BBŽ-u primile su više učenika iz drugih županija nego što ih je iz BBŽ-a otišlo van – kumulativni neto dobitak iznosi +907 učenika (1.908 dolazaka naspram 1.001 odlazaka).

2. Neto dobitak se sustavno smanjuje, uz nedavni oporavak.

S vrhunca od +141 u 2019./2020. neto migracija pada na +74 u 2024./2025. – najniže u nizu – nakon čega slijedi oporavak na +122 u posljednjoj promatranoj godini, 2025./2026.

3. Udio odlazaka iz kohorte je stabilan.

Postotak osmaša koji odlazi upisati SŠ izvan BBŽ-a kreće se u uskom rasponu kroz svih osam godina, s prosjekom od 12,5% – nema jasnog rastućeg ili padajućeg trenda u samoj sklonosti odlazaka.

4. Odlasci su regionalno koncentrirani.

Koprivničko-križevačka županija, Grad Zagreb i Virovitičko-po-dravska županija dosljedno primaju najveći dio odlazaka iz BBŽ-a kroz sve promatrane godine, 60% svih odlazaka u tom razdoblju.

5. Dolasci su dominantno iz Požeško-slavonske županije.

Požeško-slavonska županija najveći je pojedinačni izvor dolazaka u sedam od osam godina, s kumulativnih 642 učenika (34 % svih dolazaka), uz rastući doprinos Zagrebačke županije u posljednjim godinama.

Zaključak izvještaja: pad je strukturni, a ne privremen, pa planiranje mreže škola treba gledati unaprijed – kapacitete osnovnih škola treba prilagođavati već sada, a srednjih škola s odmakom od otprilike pet godina u odnosu na osnovnoškolska kretanja.

Situaciju poboljšava u srednjim školama dolazak učenika iz drugih županija.

Ključne riječi: demografija, kretanje broja učenika, Bjelovarsko-bilogorska županija

O autoru

Dario Malogorski rođen je 21. travnja 1970. u Bjelovaru. Diplomirao je 1994. godine na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. U sustavu srednjeg školstva zaposlen je od 1. rujna 1994. godine kao nastavnik geografije u Tehničkoj školi Bjelovar, Komercijalnoj i trgovačkoj školi Bjelovar te Turističkoj i ugostiteljsko-prehrambenoj školi Bjelovar. Stekao je zvanje profesora savjetnika. Od 1. rujna 2021. godine obnaša dužnost ravnatelja Tehničke škole Bjelovar. U sustavu obrazovanja odraslih djeluje od 1995. godine do danas, a član je tima za vanjsko vrednovanje ustanova za obrazovanje odraslih pri Agenciji za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Održao je brojna predavanja na školskoj, županijskoj i državnoj razini iz područja geografije, turizma, upravljanja školskom ustanovom te sustava modularne nastave. Za svoj je rad nagrađen godišnjom nagradom Fonda „Boža Tvrtković“

te pet puta nagradom Ministarstva za najbolje odgojno-obrazovne djelatnike.

Dario Malogorski, prof.

Tehnička škola Bjelovar

Dr. Ante Starčevića 28, 43 000 Bjelovar

dario.malogorski@skole.hr

Profesionalni razvoj: izazovi i rezultati

Sažetak

U IZLAGANJU SE PREDSTAVLJAJU REZULTATI ISTRAŽIVANJA o profesionalnom učenju i stručnom usavršavanju prosvjetnih djelatnika, provedenoga u ožujku 2026. godine putem anketnog upitnika na uzorku od 272 djelatnika Bjelovarsko-bilogorske županije. Cilj rada bio je detaljno analizirati dosadašnje prakse usavršavanja, utvrditi stvarne potrebe nastavnika i stručnih suradnika te prepoznati ključne izazove s kojima se obrazovni sustav suočava. Uzorak je obuhvatio 76 % žena i 24 % muškaraca, pri čemu više od 64 % ispitanika ima između 11 i 30 godina radnog staža u školi, što osigurava relevantan uvid u iskustva djelatnika s duljim profesionalnim iskustvom. Rezultati pokazuju zasićenje klasičnim, pasivnim i teorijskim oblicima usavršavanja – djelatnici traže upotrebljivo znanje: praktične radionice, gotove materijale za rad s darovitima i učenicima s teškoćama te razmjenu primjera dobre prakse s kolegama. Dok je dosadašnji fokus edukacija bio na inkluziji, kurikularnim reformama, digitalnim kompetencijama i mentalnom zdravlju učenika, budući interesi usmjeravaju se prema praktičnoj primjeni umjetne inteligencije za smanjenje administrativnog opterećenja i uštedu vremena, upravljanju stresom i prevenciji profesionalnog sagorijevanja te kvalitetnijem rješavanju odgojnih izazova i ko-

munikacije sa zahtjevnim roditeljima. Istraživanje otkriva i strukturne paradokse u sustavu: dok se na strateškoj razini raspravlja o visokoj modernizaciji i digitalnoj transformaciji škola, ustanove se i dalje suočavaju s posve bazičnim nedostatkom resursa poput uredskog papira, tonera ili organizacijom rada u dvije smjene. Posebno zabrinjava podatak da čak 72,8% ispitanika nije napredovalo u zvanje, što izravno ukazuje na demotivirajuće, tromе i preburokratizirane procedure napredovanja, dok se samovrednovanje ustanova doživljava pretežno kao administrativna forma, a ne kao stvarni upravljački alat koji usmjerava razvoj i kvalitetu škole. Na temelju nalaza predlaže se redizajn stručnog usavršavanja prema praktičnim vještinama, jačanje institucionalne zaštite i ekipiranje stručnih službi, redefiniranje sustava napredovanja i motivacije te integracija rezultata samovrednovanja u stvarne razvojne planove ustanova, s ciljem stvaranja održivijeg i motivirajućeg obrazovnog okruženja.

Ključne riječi: napredovanje u zvanje, profesionalni razvoj, prosvjetni djelatnici, samovrednovanje ustanova, stručno usavršavanje

O autorici

Ornela Malogorski, prof. pedagogije, u zvanju je izvrsne savjetnice. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, na Odsjeku za pedagogijske znanosti, a zaposlena je kao stručna suradnica pedagoginja u Komercijalnoj i trgovačkoj školi Bjelovar. Dugogodišnja je voditeljica Županijskog vijeća za građanski odgoj i obrazovanje te Međužupanijskog vijeća stručnih suradnika pedagoga srednjih škola. Obnaša dužnost županijske koordinatorice za prevenciju nasilja u sustavu odgoja i obrazovanja, voditeljica je Tima za krizne intervencije te koordinatorica za organizaciju i praćenje rada

Centra izvrsnosti Bjelovarsko-bilogorske županije. Objavila je niz stručnih radova i primjera dobre prakse te održala brojna predavanja i radionice, od školske do međunarodne razine. Aktivna je suradnica Agencije za odgoj i obrazovanje, Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Zavoda za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije i Zavoda za socijalni rad. Sudjelovala je u provedbi brojnih obrazovnih istraživanja i projekata te je organizirala niz stručnih skupova i drugih događanja važnih za odgoj i obrazovanje na županijskoj i državnoj razini. Dobitnica je priznanja Bjelovarsko-bilogorske županije, javnog priznanja gradonačelnika Grada Bjelovara, Nagrade „Ivan Cipek“, nagrade Fonda „Boža Tvrtković“, a Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih nagradilo ju je šest puta zaredom kao jednu od najuspješnijih pedagoških djelatnica. Predsjednica je Ogranka HPKZ-a Bjelovar u trećem mandatu, članica uredništva časopisa *Bjelovarski učitelj* i članica Upravnog odbora nacionalnog HPKZ-a. Najznačajnije edukacije koje je polazila su iz područja realitetne terapije i teorije izbora, medijacije, kriznih intervencija i *mindfulnessa*. U fokusu njezina rada su prevencija rizičnih ponašanja i samovrednovanje rada u odgojno-obrazovnim ustanovama, suradnja s roditeljima i profesionalni razvoj nastavnika.

Ornela Malogorski, prof. pedagogije
Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar
Poljana dr. Franje Tuđmana 9, 43 000 Bjelovar
ornela.malogorski@skole.hr

VINKO FILIPOVIĆ, BILJANA VRANKOVIĆ,

DANIELA PETRINEC

Rezultati nacionalnih ispita i ispita državne mature u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji

S a ž e t a k

NACIONALNI ISPITI I ISPITI DRŽAVNE MATURE važni su pokazatelji vanjskog vrednovanja obrazovnih postignuća učenika u Republici Hrvatskoj. Njihova je svrha praćenje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, osiguravanje usporedivosti rezultata na različitim razinama prostorne analize (gradovi i županije, osnivači škola u odnosu na nacionalni prosjek) te pružanje podataka za unapređenje kvalitete obrazovnog sustava. U ovome radu analiziraju se rezultati nacionalnih ispita i ispita državne mature škola na području Bjelovarsko-bilogorske županije u školskim godinama 2023./2024., 2024./2025. i 2025./2026. te se postignuća u svakoj školskoj godini uspoređuju isključivo s nacionalnim prosjekom iste godine. Cilj rada jest dati opći pregled postignuća učenika na razini županije te utvrditi razlike u uspješnosti prema predmetima, a za ispite državne mature i prema vrstama srednjoškolskih programa. Istraživanje se temelji na kvantitativnoj analizi podataka u agregiranom obliku o rezultatima nacionalnih ispita i ispita državne mature. Analizirani su rezultati nacionalnih ispita iz Hrvatskoga jezika, Matematike,

Prirode i društva za učenike četvrtog razreda, kao i rezultati učenika osmoga razreda iz Hrvatskoga jezika, Matematike, Engleskoga jezika, Fizike, Kemije, Biologije, Geografije i Povijesti. Analizirani su rezultati obveznih ispita državne mature i od izbornih predmeta rezultati iz Biologije, Kemije, Fizike i Politike i gospodarstva. Rezultati istraživanja pokazuju da učenici Bjelovarsko-bilogorske županije na nacionalnim ispitima i obveznim ispitima državne mature ostvaruju rezultate ispod nacionalnog prosjeka, dok u pojedinim izbornim predmetima na državnoj maturi ostvaruju rezultate iznad nacionalnog prosjeka. Uočene su i razlike u rezultatima između škola gimnazijskih i strukovnih programa. Dobiveni nalazi mogu poslužiti kao osnova za daljnje planiranje obrazovnih politika i unapređenje nastavnih procesa na regionalnoj razini.

Ključne riječi: nacionalni ispiti, ispiti državne mature, Bjelovarsko-bilogorska županija

O autorima

Vinko Filipović, prof. Profesionalni put, započet sedamnaestogodišnjim neposrednim radom u nastavi geografije, postupno je prerastao u dugogodišnji angažman na području unapređivanja i sustavnoga promišljanja hrvatskoga odgojno-obrazovnog sustava. Kao jedan od utemeljitelja Hrvatskog školskog sindikata Preporod, od 1994. do 2004. godine obnašao je dužnost njegova predsjednika. Od 2004. do 2015. godine bio je ravnatelj Agencije za odgoj i obrazovanje, potom savjetnik u Kabinetu ministra znanosti i obrazovanja, a od 2015. do 2021. godine direktor razvoja i marketinga u Školskoj knjizi. Od 2021. godine ravnatelj je Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Dobitnik je brojnih domaćih i međunarodnih priznanja, među kojima se osobito izdvajaju odlikovanje Časnika reda Akademskih palmi Vlade Republike

Francuske te Godišnja nagrada „Ivan Filipović“ za osobit doprinos u promicanju pedagoške teorije i prakse. Kao ravnatelj Agencije za odgoj i obrazovanje inicirao je strateško redefiniranje sustava stručnog usavršavanja, modernizaciju natjecanja i smotri učenika te pokretanje „Oskara znanja“. Potpisnik je niza sporazuma o suradnji s institucijama, sveučilištima i fakultetima, ministarstvi- ma te međunarodnim organizacijama i institucijama, uključujući UNESCO i UNICEF, kao i s veleposlanstvima, strukovnim udruga- ma i organizacijama civilnog društva. Posebno se ističe Sporazum o suradnji s Akademijom u Grenobleu i Nici. Autor je stručnih tek- stova, recenzent publikacija i predavač na stručnim i znanstvenim skupovima usmjerenim na razvoj i unapređivanje sustava odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na re- zultate nacionalnih ispita, ispita državne mature i međunarodnih istraživanja u obrazovanju (PISA, TALIS i sl.).

Dr. sc. **Biljana Vranković** zaposlena je u Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja na radnom mjestu voditeljice Službe za analizu ispita i izdavaštvo. Godine 2017. doktorirala je na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu unutar interdisciplinarnog područja zna- nosti, polja geografije. U ožujku 2021. izabrana je u znanstveno zvanje znanstvene suradnice. Tijekom studija nagrađena je Rek- torovom nagradom. Radila je u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj kao učiteljica, odnosno nastavnica geografije. Od 2022. godine članica je Državnog povjerenstva za Natjecanje iz geografije. U lipnju 2022. godine postala je redovitom članicom Akademije odgojno-obrazovnih znanosti Hrvatske te je imenovana u Predsjedništvo AOOZH-a, u kojemu trenutačno obavlja dužnost tajnice. U Centru radi i na poslovima predmetne koordinatorice za nacionalni ispit i za ispit državne mature iz geografije. Aktivno sudjeluje u edukaciji učitelja, nastavnika i vanjskih suradnika iz

područja vanjskog vrednovanja i područja edukacijske geografije. Sudjeluje na međunarodnim i domaćim znanstvenim konferencijama te je objavila dvadesetak znanstvenih članaka i publikacija. Dobitnica je nagrade Hrvatskoga geografskog društva za značajan doprinos promidžbi i popularizaciji geografije kao struke, nastavnog predmeta i znanosti te za značajan doprinos radu Hrvatskoga geografskog društva i njegovim aktivnostima za 2024. godinu. Znanstveni i istraživački interes usmjeren joj je na edukacijsku geografiju, a karijera na poslove usko povezane s vanjskim vrednovanjem odgojno-obrazovnog rada. To uključuje pripremu i provedbu ispita vanjskog vrednovanja (državne mature i nacionalnih ispita) te analizu i interpretaciju rezultata tih ispita kao doprinos osiguravanju kvalitete cjelokupnog odgojno-obrazovnog sustava.

Daniela Petrinc zaposlena je u Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja na radnom mjestu više savjetnice I. u Odjelu za analizu ispita i istraživanje. Završila je integrirani pred-diplomski i diplomski studij biologije i kemije te stekla akademski naziv magistre edukacije biologije i kemije. Trenutačno je doktorandica na poslijediplomskome doktorskom studiju Neuroznanost. U okviru svojega rada u Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja bavi se analizom podataka i psihometrijskim analizama rezultata različitih oblika vanjskoga vrednovanja, uključujući ispite državne mature i nacionalne ispite. Sudjeluje u provedbi istraživanja u području obrazovanja te u praćenju i vrednovanju obrazovnih projekata. Posebno je usmjerena na interpretaciju rezultata obrazovnih istraživanja i vanjskoga vrednovanja te na njihovu primjenu u prepoznavanju potreba i mogućnosti za unapređenje kvalitete obrazovanja. Prije rada u području vanjskoga vrednovanja obrazovanja stekla je iskustvo neposrednog odgojno-obrazovnog rada u školi kao nastavnica biologije i kemije. To joj omogućuje povezivanje iskustva nastavne prakse s analizom i interpretacijom

rezultata obrazovnih istraživanja i vanjskoga vrednovanja. Njezini profesionalni i istraživački interesi obuhvaćaju psihometriju, analizu obrazovnih podataka, vanjsko vrednovanje obrazovanja i neuroznanost, s posebnim naglaskom na primjenu istraživačkih i analitičkih pristupa radi boljeg razumijevanja obrazovnih procesa i kontinuiranog unapređenja kvalitete obrazovanja.

Vinko Filipović, prof., ravnatelj

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

Ul. Damira Tomljanovića 11, 10020 Zagreb

ured.ravnatelja@ncvvo.hr

Dr. sc. Biljana Vranković, voditeljica

Služba za analizu ispita i izdavaštvo

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

Ul. Damira Tomljanovića 11, 10020 Zagreb

Daniela Petrinec, mag. educ. biol. et chem., viši savjetnik

Odjel za analizu ispita i istraživanje

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

Ul. Damira Tomljanovića 11, 10020 Zagreb

Izvorišne osnove državne mature s posebnim osvrtom na uspjeh učenika Bjelovarsko-bilogorske županije od 2012./2013. do 2024./2025.

Sažetak

CILJ JE PRIKAZATI OSNOVNA OBILJEŽJA ISPITA DRŽAVNE MATURE kao standardiziranog oblika vanjskoga vrednovanja koji se provodi u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu od školske godine 2009./2010., s posebnim osvrtom na uspjeh učenika Bjelovarsko-bilogorske županije od 2012./2013. do 2024./2025. Teorijsko proučavanje pokazuje da je, prema izvornim idejama Ministarstva prosvjete i športa (2002. i 2003.), svrha ispita državne mature unapređivanje i osiguravanje kvalitete obrazovanja; njome se provjerava u kojoj su mjeri ostvareni ciljevi četverogodišnjega srednjoškolskog obrazovanja te se može koristiti umjesto razredbenih ispita u visokom obrazovanju. Sadržaji koji se ispituju moraju biti usklađeni s aktualnim nastavnim planovima i programima četverogodišnjih srednjih škola, odnosno ispituju se samo oni sadržaji koji se poučavaju i uče u školama. Državna matura treba omogućiti

valjano, pouzdano, objektivno i pravedno mjerenje školskih postignuća na temelju nacionalnih standarda. Uvođenjem ispita državne mature, kao oblika vanjskog vrednovanja, Hrvatska se uvrstila među zemlje u kojima su razvijeni takvi sustavi. Većina europskih država provodi neki oblik državne mature ili završnog ispita, npr. Slovenija, Austrija, Njemačka, Francuska, Italija, Švedska i druge. U organizaciji i provođenju državne mature uočene su brojne posebnosti: u nekim državama postoje različite vrste mature i različiti zadatci, dok je u Hrvatskoj ona jedinstvena, a razine A i B odnose se na sve učenike - kako gimnazijskih tako i strukovnih programa - što otvara ozbiljno pitanje jednakosti. Ispit državne mature u Hrvatskoj provodi se na temelju *Pravilnika o polaganju državne mature* (NN, 97/08., NN, 19/23., NN, 56/26.) koji se oslanja na odredbe *Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*. Empirijsko istraživanje sastoji se od dvaju međusobno povezanih dijelova i obuhvaća razdoblje od 2012./2013. do 2024./2025. U prvom se dijelu uspoređuju podaci između državne i županijske razine. Rezultati pokazuju sljedeće:

- a) broj učenika u tom se razdoblju smanjuje na obje razine;
- b) u sva tri obvezna nastavna predmeta (Hrvatski jezik, Matematika, Engleski jezik) učenici na državnoj razini u većem postotku odabiru višu ili težu obrazovnu razinu (A), dok učenici Bjelovarsko-bilogorske županije odabiru lakšu ili osnovnu razinu (B); (odnos je 58,04 : 52,35);
- c) razlika prosječnih ocjena po predmetima i razinama je u korist državne razine (2,96 : 2,75);
- d) uočena je razlika između prosječnih ocjena u obveznim predmetima u gimnazijskim programima u korist državne razine (3,45 : 3,07), ali i u usporedbi između prosječnih ocjena u strukovnim programima (2,56 : 2,48). U cjelini učenici na državnoj razini postižu bolje prosječne ocjene u odnosu na

županijsku razinu i uočava se tendencija smanjivanja rezultata/uspjeha u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji;

- e) prosječne ocjene na državnoj maturi u tom razdoblju na državnoj razini kretale su se od 2,95 do 2,87, a u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji od 2,84 do 2,63 te se uočava tendencija smanjivanja prosječne ocjene na obje razine;
- f) na temelju analize prosječnih ocjena po županijama (N = 21) izdvojeno je šest županija čija je prosječna ocjena iznad državnog prosjeka (A skupina) i šest županija čiji je prosjek znatno niži od državnoga (B skupina). U prvoj su skupini: Međimurska županija, Grad Zagreb, Dubrovačko-neretvanska, Zagrebačka, Istarska i Varaždinska županija, a u drugoj skupini: Ličko-senjska, Vukovarsko-srijemska, Bjelovarsko-bilogorska, Sisačko-moslavačka, Zadarska i Požeško-slavonska županija. Bjelovarsko-bilogorska županija najčešće je na rang-listi zauzimala 19. i 20. mjesto, a najuspješnija je bila školske godine 2014./2015., kada je dijelila 14. i 15. mjesto. Analizirani su zatim podaci o općem uspjehu i izostancima učeniku obiju skupina (2020./2021. – 2024./2025.). Osnovni pokazatelji su:
 - ◆ veći postotak općeg uspjeha i odličnih učenika imaju županije u skupini A;
 - ◆ prisutna je tendencija je povećanja broja učenika koji postižu uspjeh 5.0 u obje skupine;
 - ◆ uočena je tendencija smanjivanja postotka učenika s nedovoljnim uspjehom u obje skupine, i to nešto u većem postotku u skupini B;
 - ◆ uočena je tendencija povećanja opravdanih izostanaka u skupini B, dok se broj neopravdanih izostanaka smanjuje u obje skupine;
 - ◆ utvrđena je razlika u postignućima na državnoj razini između općeg školskog uspjeha po županijama i uspje-

ha na ispitu državne mature (2013./2014. – 2024./2025). Učenici postižu bolji opći školski uspjeh u usporedbi s uspjehom na državnoj maturi. Opći školski uspjeh ponešto varira u pojedinim školskim godinama, ali je tendencija u porastu (odnos početne i završne godine je 3,69 : 3,95). S druge strane, uspjeh učenika na državnoj maturi pao je s početnog prosjeka od 3,07 na 2,87 u školskoj godini 2024./2025., što pokazuje smanjenje uspjeha.

Drugi dio empirijskog istraživanja posvećen je analizi u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Rezultati pokazuju:

- a) među tri gimnazijska programa najuspješniji na državnoj maturi bili su učenici prirodoslovno-matematičke gimnazije (prosjeak 3,51);
- b) u strukovnom obrazovanju najbolju prosječnu ocjenu ostvarili su učenici u sljedećim predmetima: Engleski jezik (2,92), Hrvatski jezik (2,34) i Matematika (1,98);
- c) učenici strukovnih škola bili su uspješni u pojedinim predmetima ovih programa (uzeti su programi koji su obuhvaćeni ispitima šest i više puta): Hrvatski jezik (farmaceutski tehničar – 2,91; zdravstveno-laboratorijski tehničar – 2,60; hotelijersko-turistički tehničar – 2,53; upravni referent – 2,51; tehničar za računalstvo – 2,48; tehničar za elektroniku – 2,32 itd.); Matematika (tehničar za računalstvo – 2,48; elektro-tehničar – 2,48; računalni tehničar za strojarstvo – 2,45 itd.); Engleski jezik (tehničar za računalstvo – 3,46; elektrotehničar – 3,35; tehničar za mehaniku – 3,32; farmaceutski tehničar – 3,11 itd.);
- d) u cjelini, kao i na državnoj razini, učenici gimnazijskih programa bili su uspješniji od učenika strukovnih programa s najvećom razlikom u nastavi Hrvatskoga jezika;

- e) usporedba općeg školskog uspjeha i državne mature u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji slijedi trend državne razine. Opći se školski uspjeh iz godine u godinu općenito povećavao (uz rijetke iznimke) i odnos je 3,63 : 3,89. Uspjeh učenika na državnoj maturi ima tendenciju smanjivanja – odnos je 2,92 : 2,63.

Rezultati ove analize pokazuju razlike u uspjehu između županija na ispitu državne mature na državnoj razini kao i razlike između uspjeha učenika gimnazije i strukovnih škola i na državnoj razini i u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Osim toga, opći školski uspjeh na državnoj razini povećava se (+ 0,33), dok se uspjeh na državnoj maturi smanjuje (– 20). S obzirom na stalne razlike u uspješnosti između strukovnih škola i gimnazijskih programa koje su u korist učenika gimnazije, pitanje je kako osigurati jednakopravan položaj učenika tih dviju vrsta škola/obrazovanja, s obzirom na razlike koje postoje u nastavnim planovima pojedinih strukovnih programa (nejednak broj nastavnih sati poučavanja i učenja u obveznim nastavnim predmetima), definiranju ishoda učenja i kvaliteti ostvarivanja nastavnog procesa. Otvara se i pitanje opterećenosti učenika tih dviju vrsta srednjih škola tijekom školovanja, ali i različitog vrednovanja rezultata postignutog na državnoj maturi i školskog uspjeha pri upisu u visoko obrazovanje.

Ključne riječi: državna matura, nacionalni standard, vanjsko vrednovanje, opći školski uspjeh, razina ispitnih zadataka.

O autoru

Dr. sc. **Vladimir Strugar**, pedagog, izv. prof. za područje društvenih znanosti, polje pedagogija i znanstveni savjetnik, član suradnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, upravitelj Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad HAZU-a u Bjelovaru

(2005. – 2024.), ministar prosvjete i sporta (2000. – 2003.). Rođen je u Bjelovaru, gdje je završio osnovnu i srednju školu, a studij hrvatskoga jezika i književnosti završio je na Pedagoškoj akademiji u Pakracu. Diplomirao je na četverogodišnjem izvanrednom studiju jednopredmetne pedagogije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a doktorirao je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Samostalni je autor 14 knjiga, suautor 26 i urednik 47 knjiga. Objavio je oko dvije stotine članaka u zbornicima i pedagoškim časopisima te sudjelovao na 68 znanstvenih i znanstveno-stručnih domaćih i međunarodnih skupova. Njegova bibliografija obuhvaća oko 540 bibliografskih jedinica. Objavljivao je članke iz različitih pedagoških područja, primjerice didaktike, povijesti pedagogije i školstva, profesionalnog razvoja učitelja, odgoja i obrazovanja darovitih učenika, obrazovanja odraslih, obrazovne politike i dr. Bio je vanjski suradnik Filozofskog fakulteta, Učiteljskog fakulteta u Zagrebu i njegova Odsjeka u Čakovcu. Dobitnik je Nagrade „Ivan Filipović“ za životno djelo u području znanstvenog rada.

Prof. dr. sc. **Vladimir Strugar**, član suradnik HAZU

A. Kačića Miošića 4, 43 000 Bjelovar

pedagog386@gmail.com

Istine i neuromitovi o učenju i poučavanju

Sažetak

REZULTATI ISTRAŽIVANJA MOZGA stalno dograđuju naše spoznaje o toj, kako je davno rekao Arthur Clarke, „najsloženijoj strukturi u poznatom svemiru“. Međutim, jednako se tako stvaraju i brojne miskoncepcije, neuromitovi, koji generiraju pogreške u čitanju, razumijevanju i citiranju znanstvenih spoznaja u pokušaju da ih se poveže s obrazovanjem i drugim kontekstima. U predavanju će biti riječi o danas najčešće spominjanim pretpostavkama na temelju kojih se učenje i poučavanje povezuje s neuroznanosti. Npr.: hoće li učenik bolje (na)učiti kad je stil poučavanja prilagođen stilu njegovog učenja, jesu li osobe s razvijenijom desnom moždanom hemisferom kreativnije, mogu li ljudi istovremeno obavljati dvije ili više aktivnosti, mijenja li internet mozak, koristimo li samo manji dio mozga te pamtimo li bolje kad smo dobro raspoloženi? U različitim istraživanjima učitelji su na ova pitanja davali prosječno više od 55 % netočnih odgovora. Činjenica da podjednako velik broj učitelja iz kulturalno različitih zemalja vjeruje u iste neuromitove očito govori o tome da se sadržaji neuroznanosti nedovoljno uključuju u obrazovanje učitelja. Zbog toga se oni nisu u stanju kritički odnositi prema idejama i obrazovnim programima za koje se tvrdi da se temelje na neuroznanosti. Primjerice, vjerovanje da poučavanje moramo prilagoditi stilovima učenja pojedinih učenika sigurno će se u razredu pokazati kao vrlo frustrirajuće! A, kako upozorava Carl Sagan, nesposobnost razlikovanja istine i mitova u jednom

području lako može dovesti do nerazlikovanja činjenica i fikcije u drugim važnim aspektima suvremenog života i općenito otupiti sposobnost kritičkog razmišljanja.

Ključne riječi: neuroznanost, učenje i poučavanje, obrazovanje učitelja, stilovi učenja, kritičko mišljenje, znanstvena pismenost.

O autorici

Dubravka Miljković rođena je i školovala se u Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu diplomirala je psihologiju i pedagogiju (2 A), magistrirala psihologiju i doktorirala pedagogiju. Najprije je radila kao školski psiholog i pedagog u osnovnoj školi, školskom centru i gimnaziji. Od 2005. do odlaska u mirovinu 2020. godine (nakon ukupno 45 godina radnog staža) radila je na Odsjeku za obrazovne znanosti Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, u sklopu kojeg je držala nastavu i na PMF-u, Edukacijsko rehabilitacijskom i Kineziološkom fakultetu. Koautorica je 65 knjiga, 16 poglavlja u knjigama, 70-ak znanstvenih te više od 500 znanstveno-popularnih i stručnih članaka. Izlagala je na velikom broju znanstvenih i stručnih skupova, održala više od 400 pozvanih predavanja (uključujući TEDx), kao i velik broj seminara i radionica za više od 80 tvrtki u zemlji i inozemstvu. Jedanaest je godina bila glavna i odgovorna urednica pedagoškog časopisa *Napredak*. Zbog posebnih zasluga za razvitak i napredak Sveučilišta u Zagrebu te za međunarodno priznatu znanstvenu izvrsnost u području društvenih znanosti 2021. godine je izabrana u počasno zvanje *professor emerita*. I dalje piše, sudjeluje u znanstvenim projektima, drži pozvana predavanja i nastavu na doktorskom studiju.

Dubravka Miljković, professor emerita

Orebička 1, 10 000 Zagreb

dubravka@iep.hr

Moć didaktičke kulture škole — nevidljiva snaga uspješnog učenika

Sažetak

DIDAKTIČKA KULTURA ŠKOLE predstavlja važan, ali često nedovoljno osviješten aspekt školske kulture koji oblikuje svakodnevno iskustvo učenja, poučavanja i razvoja učenika. Polazeći od teorijskog određenja školske kulture i njezine podjele na pedagošku, didaktičku, kulturu odnosa, specifičnu školsku i organizacijsku kulturu (Staničić, 2006), u radu se posebno propituje didaktička kultura škole i njezina povezanost s učenikovim iskustvom učenja i obrazovnim postignućima. Kroz sedam međusobno povezanih polazišnih točaka autor propituje didaktičku kulturu odgojno-obrazovne ustanove i otvara prostor za profesionalnu refleksiju:

- ◆ pedocentristička i sociocentristička stajališta i njihova primjerenost potrebama nove generacije učenika s posebnim osvrtom na učenike s posebnim potrebama (darovitost, teškoće, dvostruka posebnost);
- ◆ ishodišna politika i obrazovanje iz perspektive pedagogije, odnosno pitanje što zapravo želimo postići obrazovanjem;
- ◆ iskustvo najboljeg nastavnog sata, s posebnim osvrtom na nastavne metode i oblike rada koji učenika aktiviraju i uključuju u proces učenja;

- ◆ emocionalne reakcije učenika i dosada u nastavi kao važni pokazatelji kvalitete učenikova iskustva;
- ◆ razumljivost izražavanja kao temelj dostupnosti i razumijevanja nastavnih sadržaja;
- ◆ implicitne pedagogije odgojno-obrazovnih djelatnika, odnosno uvjerenja i pretpostavke koje usmjeravaju njihovo djelovanje;
- ◆ kolegijalno opažanje nastave kao mogućnost zajedničkog učenja, profesionalnog razvoja i unapređivanja nastavne prakse.

Cilj je rada potaknuti odgojno-obrazovne djelatnike na promišljanje o vlastitoj didaktičkoj kulturi te osvijestiti njezinu moguću snagu u stvaranju poticajnog okruženja za učenje. Upravo se njezinim propitivanjem i postupnim mijenjanjem može učiniti vidljivom njezina nevidljiva snaga – snaga koja učeniku može otvoriti više prostora za učenje, razvoj i uspjeh.

Ključne riječi: ishodišna politika, emocionalne reakcije učenika, razumljivost izražavanja, posebne potrebe učenika, opažanje nastave

O autoru

Ante Kolak doktor je pedagogijskih znanosti, učitelj, pedagog, TA savjetnik i logoterapeut. Djelatnik je Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Odsjeka za pedagogiju, pri kojem djeluje kao šef Katedre za didaktiku i školsku pedagogiju. Magistrirao je u području suradničkih odnosa doma i škole, a doktorirao u području didaktike. Autor je brojnih znanstvenih i stručnih radova iz područja didaktike, školske pedagogije i obrazovanja darovitih te mentor studentima diplomskih i poslijediplomskih studija. Nositelj je i voditelj više

kolegija na prijediplomskom, diplomskom i poslijediplomskom studiju (Didaktika, Školska pedagogija, Umijeće rada školskog pedagoga, Obrazovanje darovitih, Školski praktikum). Djeluje pri Centru za obrazovanje nastavnika i sudjeluje u realizaciji nastave dopunske izobrazbe. Sudjelovao je na brojnim međunarodnim i domaćim skupova iz područja pedagogije. Bio je član i voditelj više znanstvenih i stručnih projekata. Trenutačno je voditelj projekta *Socijalna arhitektura učionice i zbornice – pedagogija odnosa u odgojno-obrazovnim ustanovama*. Autor je brojnih didaktičkih materijala i udžbenika za učenike te priručnika za učitelje. Za uredništvo udžbenika *Priroda i društvo* na Svjetskom sajmu knjiga u Frankfurtu osvojio je srebrnu medalju za najbolji europski udžbenik u kategoriji udžbenika za niže razrede osnovne škole.

Prof. dr. sc. **Ante Kolak**

Katedra za didaktiku i školsku pedagogiju, Odsjek za pedagogiju

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ivana Lučića 3, 10 000 Zagreb

akolak@ffzg.unizg.hr

Nakladnik

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb

Za nakladnika

akademik Dario Vretenar, glavni tajnik

Lektura i korektura

Tina Gatalica

Grafičko oblikovanje

Krešimir Ivanček

Naklada

150 primjeraka

Tisak

Vedgraf, Bjelovar

*Troškove skupa kao i tiskanje knjižice sažetaka financira
Bjelovarsko-bilogorska županija*

